УДК 1:008

Сидоренко Володимир Олександрович
кандидат філософських наук,
старший викладач кафедри філософії
і соціальних наук ДЗ "Луганський державний
медичний університет"
e-mail vls.80@mail.ru

КОГНІТИВНА СХЕМА ЯК МЕХАНІЗМ ТРАНСЛЯЦІЇ КУЛЬТУРНОГО ДОСВІДУ

У статті проаналізовано когнітивні засади процесів трансляції культурного досвіду. Як один з механізмів реалізації цих процесів розглянуто когнітивні схеми, їх типологічні та методологічні характеристики, зокрема інструментальні, соціальні та лінгвістичні типи схем. Також автор звертає увагу на адаптаційний потенціал механізмів культурної трансляції внаслідок їх інформаційного впливу на приведення у відповідність індивідуального та колективного напрямків культурного руху.

Ключові слова: культурний досвід, трансляція, когнітивна схема, культурна адаптація.

Сидоренко Владимир Александрович, *кандидат философских наук, старший преподаватель кафедры философии и социальных наук ГУ "Луганский государственный медицинский университет".*

Когнитивная схема как механизм трансляции культурного опыта

В статье проанализированы когнитивные основания процессов трансляции культурного опыта. В качестве одного из механизмов реализации этих процессов рассматриваются когнитивные схемы, их типологические и методологические характеристики, в частности инструментальные, социальные и лингвистические типы схем. Также обращено внимание на адаптационный потенциал механизмов культурной трансляции вследствие их информационного влияния на приведение в соответствие индивидуального и коллективного направлений культурного движения.

Ключевые слова: культурный опыт, трансляция, когнитивная схема, культурная адаптация.

Sydorenko Volodymyr, *Ph.D. (Philosophy), senior lecturer of the Philosophy and Social Sciences Department, Luhansk State Medical University.*

Cognitive schema as a mechanism of cultural experience translation

In modern philosophical literature, especially by American authors the question of cognitive anthropology object is very controversial and accompanied with essential contradictions. In particular, many structures claim to be the "unit of culture. The basis of this field is research methodology of thinking and knowledge used for the formation of ideology and the influence of culture as general information array onto individual human cognitive system.

Which exactly mental structures are responsible for the transmission of cultural experience, and therefore, the process of cultural adaptation? This entity is a cognitive schema. The theory of cognitive schemas is one of the most representative and significant trends in American philosophical anthropology of the late XX – early XXI century. The development of the theory of cognitive schemas in philosophical anthropology was backgrounded by the interpretation of culture as an information system, in definite way structured and organized.

The progress of humanity in comparison with other biological species is explained through occupation of a specific "cognitive niche", which is survival mode by manipulating the environment and social interaction, based on the development of the capacity for abstract thinking and knowledge rather than physical perfection. The material world exists according to "thing" type, ideas – according to informational type, and the two systems can exist in both: biological and technical, that living organisms and instruments created by mankind. From this perspective, the question arises: if these two systems are really similar (and that technical systems replicate human is obvious, because they are designed to solve the problems facing humanity, paths created by man), is it possible on the contrary to organize the process of human adaptation under the simplified machine type: received information, processed it and passed? Of course, this approach is largely reductionist, but it helps to understand the basis of information principles of modern society and to analyze the mechanisms of adaptation of the individual to the global information array.

Cognitive schema is a system of knowledge, a simplified structure of the world used for the reasoning of it. The main features of the schema should include the following: cultural conditioning – the bulk of the structure is the information generally applicable to the cultural group in which the individual is (including humanity as a whole as the largest such group); depending on the personal experience of the individual, because the schema is the product of creativity, unique and unrepeatable on one hand, but subordinate to general laws on the other; cognitive efficiency – the desire to obtain maximal efficiency with the least mental effort; automatism – the schema is implemented implicitly, unverbalizedly and instantly being not only and not so much a repository of information as the system of its processing and regulation of behavior, when absolutely automatic schemas got the name of "script", allowing to fully realize the above-mentioned principle of cognitive economy; hierarchical construction – simple schemas become the basis for more complex ones; presence within the schema of prototypes and stereotypes – mental images that reflect or summarize the typical properties of objects, letting them to be classified; resistance – the degree of schemas inclination to change under the influence of newly acquired experiences.

By the direction of practical application cognitive schemas are divided into instrumental, social and linguistic ones, due to the need of building relationships with material objects of the external world (instrumental), society (social) and the expression of this relationships in the form of sign (linguistic).

Basing on the above mentioned it can be concluded that culture, as dynamic informational structure determines the need to adapt cognitive structure of the individual to it; there are many similarities between biological and cultural

© Сидоренко В. О., 2014

adaptation, since the mind meets the general laws of evolution, while data trends may conflict due to restrictions imposed by culture on the biological nature of the individual; a person occupies a specific cognitive niche in the evolution of species, in which the main adaptive mechanism was the development of social, communicative and analytical skills; occupation of the mentioned cognitive niche became possible due to categorization of thinking, based on the functioning of specific mental structures – cognitive schemas, which are a mechanism of information processing and integration of data coming into already existing system of intercategoric relations, thus forming the outlook of individual.

Keywords: cultural experience, translation, cognitive schema, cultural adaptation.

У сучасній філософській літературі, особливо американських авторів, питання об'єкта вивчення когнітивної антропології є дуже дискусійним і викликає істотні протиріччя. Зокрема, багато структур претендують на звання "одиниці культури" та функцію адаптаційного механізму. Основою цієї сфери є методологія дослідження особливостей мислення та пізнання, використовуваних для формування світогляду та реалізованих у поведінці, а також впливу культури як загального інформаційного масиву на індивідуальну когнітивну систему людини.

Які ж саме ментальні структури є відповідальними за трансляцію культурного досвіду, а відповідно – за процес культурної адаптації? Такою структурою виступає когнітивна схема. Теорія когнітивних схем – один з найбільш репрезентативних напрямів в американській філософській антропології кінця XX – початку XXI століття. Розвиток теорії когнітивних схем у філософській антропології зумовлений трактуванням культури як інформаційної системи, певним чином структурованої й організованої. Основоположниками даного напряму стали Р. д'Андрад, Н. Куїнн, М. Е. Спіро, Д. Рамельхарт. Праці вчених стали класичними в області когнітивної антропології, отже, саме на них необхідно звернути першочергову увагу. Філософською основою течії стала побудова антропології на засадах критики психологічного досвіду, проте в цілому напрям є дещо еклектичним і потребує прояснення об'єкта дослідження.

Починаючи з 1960-х рр., філософи, культурологи, психологи стали виявляти особливий інтерес до впливу культури на когнітивні процеси індивіда як окремо взятого, що призвело до появи суб'єктивного спрямування і сукупності представників певної культурної групи, що зумовило формування колективної течії. До першого напрямку слід віднести Дороті Холланд, Наомі Куїнн, Клодію Стросс, другий найбільш широко представлено такими вченими, як Рой д'Андрад, Рональд Кессон, Девід Рамельхарт та ін. Серед критиків теорії схем слід згадати апологетів загальної теорії систем (Л. Берталанфі, Х. фон Ферстера), які вважають першу проблемним полем, а не єдиною теорією. Спроба вирішення даного протиріччя була зроблена в 1990-2000-х роках в рамках дослідження САС – складних адаптивних систем (М. Гелл-Манн, Г. С. Пушной та ін.).

Період бурхливого розвитку даного напряму (70-80-ті роки XX ст.) у різних галузях знання отримав назву "когнітивної революції". Слід зауважити, що ніякої революції в широкому розумінні цього слова (з нищівною критикою, етичними та неетичними звинуваченнями, галасливою кампанією, постановами вчених рад та іншими адміністративними заходами) у антропологів не було [4, 12]. Відбувся перехід від психологічного погляду на ментальні процеси до інженерного: технічний термін "блок-схема" (графічне представлення визначення, аналізу або методу розв'язання задачі, в якому використовуються символи для відображення операцій, даних, потоку, устаткування і т. д. і яке описує алгоритми або процеси, в яких окремі кроки зображуються у вигляді блоків різної форми, з'єднаних між собою лініями), використовуваний в кібернетиці [12, 169], трансформувався у антропологів у поняття когнітивної схеми.

Прогрес людства в порівнянні з іншими біологічними видами пояснюється заняттям особливої "когнітивної ніші" [21, 184], способу виживання шляхом маніпулювання навколишнім середовищем і соціальної взаємодії, заснованої на розвитку здатності до абстрактного мислення і пізнання замість фізичного вдосконалення. В. В. Бугровський зображує цей процес як розподіл на два типи існування: речовий та інформаційний [2, 2]. Матеріальний світ існує за речовим типом, ідеї – за інформаційним, та дві системи можуть існувати за обома: біологічні та технічні, тобто живі організми та прилади, створені людством. З цієї точки зору постає питання: якщо ці дві системи дійсно схожі (а те, що технічні системи копіюють людські, є очевидним, адже вони створюються для вирішення задач, що стоять перед людством, шляхами, створеними людиною), чи можливо навпаки – організувати процес людської адаптації за спрощеним машинним типом: отримав інформацію, обробив, передав? Звичайно, такий підхід є багато в чому редукціоністським, але він допомагає розібратися у інформаційних засадах і принципах функціонування сучасного суспільства та проаналізувати механізми адаптації індивіда до глобального інформаційного масиву.

Поняття когнітивної ніші було запропоновано Д. Тубі і І. ДеВором [21] для пояснення специфіки еволюції людини в порівнянні з іншими біологічними видами без залучення занадто екзотичних механізмів. Під терміном "ніша" дослідники мають на увазі роль, виконувану організмом в рамках екосистеми. Культура, являючи собою соціально розподілену інформацію, стає загальним когнітивним механізмом, організуючим окремих індивідів у соціальну групу, дозволяючи їм діяти як єдиний надорганізм. При цьому адаптаційні можливості багаторазово зростають, оскільки необхідні когнітивні схеми можуть бути вироблені протягом одного покоління, на відміну від біологічної еволюції, що вимагає генетичного закріплення випадкових мутацій. Втім, напрацьованість когнітивної схеми протягом одного покоління має і зворотний бік: зрив трансляції в одному поколінні обриває спадкоємність і закріплення

адаптивних механізмів, що робить можливим таку ж швидку деградацію при оволодінні "зазбоївшими" когнітивними схемами. Така підміна позбавляє індивіда зв'язку з колективним досвідом людства.

Теорія когнітивної ніші пояснює низку унікальних рис, характерних для людської культури і відсутніх в спільнотах інших видів. Такими унікальними властивостями є найбільш загальні когнітивні схеми, що дозволяють людині управляти навколишнім середовищем: інструментальні, соціальні та лінгвістичні [7, 5-76].

Когнітивна схема – це система знань, спрощена структура світу, використовувана для міркувань про нього [9, 47]. Н. Н. Болдирєв визначає схему як розумовий образ предмета або явища, що має просторово-контурний характер [1, 36]. В якості основних характеристик схеми слід виділити наступні: культурна обумовленість – переважна частина структури являє собою інформацію, загальноприйнятну для культурної групи, членом якої індивід є (включаючи людство в цілому як найбільшу з таких груп) [20, 140]; залежність від особистого досвіду індивіда, оскільки схема є продуктом творчості, унікальним і неповторним з одного боку, але що підпорядковується загальним закономірностям з іншого [11, 316]; когнітивна економічність – прагнення до отримання максимальної ефективності при найменшому ментальному зусиллі [16, 27]; автоматизм – схема реалізується імпліцитно, невербалізовано і миттєво, будучи не тільки і не стільки сховищем інформації, скільки системою її обробки і регуляції поведінки [10, 180], при цьому абсолютно автоматичні схеми отримали назву "скрипт" (script), дозволяючи повною мірою реалізувати вищезгаданий принцип когнітивної економії [17, 8]; ієрархічність побудови – більш прості схеми стають базисом для більш складних [8, 431-432]; наявність в рамках схеми прототипів та стереотипів – умоглядних образів, що відображають або узагальнюють типові властивості об'єктів, що дозволяють їх класифікувати [14, 6-21]; стійкість – ступінь схильності схеми до змін під впливом знову надбаного досвіду [18, 9-27].

Однак, незважаючи на роботу вищезгаданих авторів у рамках єдиної теорії культурних схем, серед них немає загальної думки про належність даного напряму до тієї чи іншої філософської школи, більше того, немає чіткої віднесеності теорії схем до конкретної науки, оскільки вона містить у собі елементи і філософії, і культурології, і психології.

За напрямком практичного застосування когнітивні схеми поділяються на інструментальні, соціальні та лінгвістичні, що зумовлено необхідністю вибудовування взаємовідносин із матеріальними об’єктами зовнішнього світу (інструментальні), суспільством (соціальні) та виразу цих відносин у знаковій формі (лінгвістичні).

Інструментальні, або технологічні, схеми спрямовані на маніпуляцію зовнішніми об'єктами (інструментами, зброєю і т. д., в тому числі іншими істотами), таким чином сприяючи адаптації суб’єкта до матеріального світу. Даний тип схем має на увазі виключно активну роль індивіда, без варіативності відповідної реакції об'єкта. У результаті схема отримує високий рейтинг надійності і автоматизацію застосування [19, 609-614]. Інструментальні схеми є найбільш універсальними та найменше відрізняються у представників різних етнічних або інших культурних груп.

Соціальні схеми призначені для кооперації в надорганізм, яким в деякій мірі є людство. Така кооперація поширюється не тільки на коло безпосереднього спілкування індивіда, а й на зовсім незнайомих людей. С. Мілгрем і Д. Треверс сформулювали даний постулат як "теорію шести рукостискань". Відповідно до неї, будь-яка довільно взята людина пов'язана з будь-якою іншою випадково обраною людиною за допомогою ланцюжка з максимум шести знайомих [6]. Подібну взаємодію не може бути пояснено класичною теорією еволюції, що передбачає в першу чергу конкуренцію і боротьбу за виживання між представниками одного виду. Міжсуб'єктна інтеграція вимагає від людини сприйняття, обробки і застосування величезного обсягу інформації про дії, організації, способи мислення і т. д. як окремих індивідів, так і соціальних груп. Основним ментальним механізмом адаптації до даної ситуації є схематизація і категоризація мислення, що дозволяє структурувати і використовувати з мінімальними когнітивними витратами постійно зростаючий масив інформації.

Лінгвістичні схеми – це осередки, пов'язані логіко-граматичними відносинами атрибуції, образу і способу дії, адитивності і т. п. Лінгвістичний принцип схематизації дозволяє включати в систему необмежену кількість фрагментів, так само як граматичний принцип організації мови дозволяє висловити будь-яку, в тому числі нову, вже існуючими засобами [15, 495-498]. Даний принцип схожий за побудовою з ДНК – обмежений підбір засобів комбінаторним шляхом здатний вмістити найширший набір інформації. Грунтуючись на лінгвістичному принципі, носій розвиненої мови, наприклад, російської чи англійської, здатний сформувати до 100 егібілліонов (1020) когнітивних схем [13, 142]. Схожість лінгвістичних когнітивних схем у різних мовних груп стала основним координуючим фактором у створенні вселюдського надорганізму, що дав людині вирішальну адаптаційну перевагу перед іншими біологічними видами.

Також серед концептуального наповнення когнітивної схеми слід відзначити мем. Сьюзен Блекмор в 2002 році визначила мем як будь-яку інформацію, скопійовану від однієї персони до іншої, будь-то звички, навички, пісні, історії і т. д. Вона також стверджує, що меми, подібно генам, слід розглядати як інформацію, що копіюється варіативно і селективно. Меми (отже, людські культури) розвиваються по причині того, що виживають лише деякі варіації [5, 24-29]. Меми копіюються шляхом імітації, навчання та інших методів, і борються за виживання в нашій пам'яті і шанс бути знову реплікованими. Великі групи

мемів, що копіюються і передаються спільно, одержали назву коадаптованих мемічних комплексів, або мемплексов. Для побудови даних структур необхідна здатність мозку до узагальненої або селективної імітації моделі. Оскільки процес соціального навчання розрізняється у людей, процес імітації не може стати абсолютно точним. Спільність ідеї може виражатися різними допоміжними мемамі, внаслідок чого частота мутацій в меметичній еволюції украй висока, і мутації можливі в момент будь-якої взаємодії в рамках імітаційного процесу [3]. Отримані мутації перевіряються у практичній діяльності, і ті з них, що доводять свою життєздатність, закріплюються еволюційним шляхом у колективно розподіленому досвіді, аби пізніше бути ретрансльовані іншим носіям культури. Дане явище виражається в комплексній мережі мікровзаємодій, які на макрорівні створюють культуру.

Можливі й інші способи виявлення специфіки образів свідомості носіїв тієї чи іншої культури. Така специфіка може бути виявлена внаслідок спеціально організованих експериментальних досліджень, а може бути сформульована як результат порівняльного аналізу смислових полів слів різних мов. Також необхідно приділити увагу і критичному дослідженню концепції схеми, демонстрації впливу цієї теоретичної конструкції на розвиток когнітивної антропології та включення принципу схеми в контекст сучасних концепцій представлення знань у когнітивній антропології та когнітивній науці.

На підставі вищевикладеного можна зробити висновки про те, що культура, будучи інформаційною структурою, що динамічно розвивається, обумовлює необхідність пристосування до неї когнітивної структури індивіда; основними підходами до вивчення адаптаційної функції культури стали такі напрями, як неоеволюціонізм, меметика, патерналізм, неофрейдизм, а також дихотомії екстерналізм – інтерналізм, алопластика – аутопластика, акультурація – асиміляція, екстраверсія – інтроверсія, епідеміологічність – наведення; існує безліч подібностей між біологічною і культурною адаптацією, оскільки розвиток свідомості відповідає загальним законам еволюції, водночас дані напрями можуть вступати в конфлікти внаслідок обмежень, що накладаються культурою на біологічну природу індивіда; людина займає в еволюції видів особливу когнітивну нішу, в межах якої основним адаптаційним механізмом став розвиток соціальних, комунікативних та інформаційно-аналітичних здібностей; заняття згаданої когнітивної ніші стало можливим завдяки категоризації мислення, заснованої на функціонуванні особливих ментальних структур – когнітивних схем, які є механізмом обробки інформації та інтеграції даних, що надходять, в систему вже існуючих міжкатегорійних відносин, формуючи світогляд індивіда.

Література

1. Болдырев Н. Н. Когнитивная семантика /Болдырев Н. Н. – Тамбов, 2000. – 123 с.

2. Бугровский В. В. Структурно-функциональная организация культуры /Бугровский В. В. // Философия практики и культура. – 2005. – № 1/2 (25/26) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.situation.ru/app/j_art_765.htm.

3. Меметика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.znaimo.com.ua/Меметика.doc.

4. Солсо Р. Когнитивная психология / Солсо Р. – 6-е изд. – СПб.: Питер, 2006. – 589 с.

5. Blackmore S. J. The meme machine /Blackmore S. J. – Oxford: Oxford University Press, 2000. – 288 p.

6. Blass T. The Man Who Shocked the World: The Life and Legacy of Stanley Milgram /Blass T. – New York, NY : Basic Books, 2004. – 360 p.

7. Brown D. E. Human Universals /Brown D. E. – New York: McGraw-Hill, 1991. – 374 p.

8. Casson R. Schemata in Cognitive Anthropology /Casson R. // Annual Review of Anthropology. –1983. – № 12. – P. 430–433.

9. D'Andrade R. G. Cognitive Anthropology / D'Andrade R. G. – Cambridge: Cambridge University Press, 1994. – 306 p.

10. D'Andrade R. G. The Development of Cognitive Anthropology /D'Andrade R. G. – Cambridge : Cambridge University Press, 1995. – 272 p.

11. Freeman L. Cognitive structure and informant accuracy /Freeman L., Romney A. K., Freeman S. C. // American Anthropologist. – 1987. – № 89. – P. 310–325.

12. Fryman M. A. Quality and Process Improvement / Fryman M. A. – Delmar : Learning Publishers, 2002. – 374 p.

13. Haggbloom S. J. The 100 Most Eminent Psychologists of the 20th Century /Haggbloom S. J. et al. // Review of General Psychology. – 2002. – Vol. 6. – № 2. – P. 139 – 152.

14. Hamilton D. L. Handbook of Social Cognition /Hamilton D. L., Sherman J. – 2nd edition. –Hillsdale : Lawrence Erlbaum Associates, 1994. – 536 p.

15. Nowak M. A.The Evolution of Syntactic Communication /Nowak M. A., Plotkin J. B., Jansen V. A. // Nature. – 2000. – № 404. – P. 495–498.

16. Rosch E. Principles of Categorization / Rosch E. – Hillsdale : Lawrence Erlbaum Associates, 1978. – 328 p.

17. Schank R. Scripts, Plans, Goals and Understanding /Schank R., Abelson R. – Hillsdale : Lawrence Erlbaum Associates, 1977. – 248 p.

18. Shore B. Twice Born, Once Conceived: Meaning Construction and Cultural Cognition /Shore B. // American Anthropologist. – 1987. – № 93. – P. 27.

19. Spelke E. S. Origins of Knowledge /Spelke E. S., Breinlinger K., Macomber J., Jacobson K. // Psychological Review. – 1992. – № 99. – P. 605–632.

20. Strauss C. Research on Shared Task Solutions /Strauss C., Quinn N. // Cognitive Theory of Cultural Meaning / by C. Strauss and N. Quinn. – Cambridge : Cambridge University Press, 1997. – P. 137–188.

21. Tooby J. The Reconstruction of Hominid Evolution through Strategic Modeling /Tooby J., DeVore I. / Ed. by W. G. Kinzey. – Albany, NY : SUNY Press, 1987. – P. 183–237.

References

1. Boldyrev N. N. Kognitivnaya semantika /Boldyev N. N. – Tambov, 2000. – 123 s.
2. Bugrovskiy V. V. Strukturno-funktsional'naya organizatsiya kul'tury /Bugrovskiy V. V. // Filosofiya praktiki i kul'tura. – 2005. – № 1/2 (25/26) [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa: http://www.situation.ru/app/j_art_765.htm.
3. Memetyka [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.znaimo.com.ua/Memetyka.doc.
4. Solso R. Kognitivnaya psikhologiya / Solso R. – 6-e izd. – SPb.: Piter, 2006. – 589 s.
5. Blackmore S. J. The meme machine /Blackmore S. J. – Oxford: Oxford University Press, 2000. – 288 p.
6. Blass T. The Man Who Shocked the World: The Life and Legacy of Stanley Milgram /Blass T. – New York, NY : Basic Books, 2004. – 360 p.
7. Brown D. E. Human Universals /Brown D. E. – New York: McGraw-Hill, 1991. – 374 p.
8. Casson R. Schemata in Cognitive Anthropology /Casson R. // Annual Review of Anthropology. –1983. – № 12. – P. 430–433.
9. D'Andrade R. G. Cognitive Anthropology / D'Andrade R. G. – Cambridge: Cambridge University Press, 1994. – 306 p.
10. D'Andrade R. G. The Development of Cognitive Anthropology /D'Andrade R. G. – Cambridge : Cambridge University Press, 1995. – 272 p.
11. Freeman L. Cognitive structure and informant accuracy /Freeman L., Romney A. K., Freeman S. C. // American Anthropologist. – 1987. – № 89. – P. 310–325.
12. Fryman M. A. Quality and Process Improvement / Fryman M. A. – Delmar : Learning Publishers, 2002. – 374 p.
13. Haggbloom S. J. The 100 Most Eminent Psychologists of the 20th Century /Haggbloom S. J. et al. // Review of General Psychology. – 2002. – Vol. 6. – № 2. – P. 139 – 152.
14. Hamilton D. L. Handbook of Social Cognition /Hamilton D. L., Sherman J. – 2nd edition. –Hillsdale : Lawrence Erlbaum Associates, 1994. – 536 p.
15. Nowak M. A.The Evolution of Syntactic Communication /Nowak M. A., Plotkin J. B., Jansen V. A. // Nature. – 2000. – № 404. – P. 495–498.
16. Rosch E. Principles of Categorization / Rosch E. – Hillsdale : Lawrence Erlbaum Associates, 1978. – 328 r.
17. Schank R. Scripts, Plans, Goals and Understanding /Schank R., Abelson R. – Hillsdale : Lawrence Erlbaum Associates, 1977. – 248 p.
18. Shore B. Twice Born, Once Conceived: Meaning Construction and Cultural Cognition /Shore B. // American Anthropologist. – 1987. – № 93. – P. 27.
19. Spelke E. S. Origins of Knowledge /Spelke E. S., Breinlinger K., Macomber J., Jacobson K. // Psychological Review. – 1992. – № 99. – P. 605–632.
20. Strauss C. Research on Shared Task Solutions /Strauss C., Quinn N. // Cognitive Theory of Cultural Meaning / by C. Strauss and N. Quinn. – Cambridge : Cambridge University Press, 1997. – P. 137–188.
21. Tooby J. The Reconstruction of Hominid Evolution through Strategic Modeling /Tooby J., DeVore I. / Ed. by W. G. Kinzey. – Albany, NY : SUNY Press, 1987. – P. 183–237.

УДК 378.6.046

Терепищий Сергій Олександрович
кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри соціальної філософії
та філософії освіти Національного педагогічного
університету ім.М.П. Драгоманова
e-mail: som_org@ukr.net

РОЛЬ ГЛОБАЛЬНОГО ТА ЛОКАЛЬНОГО У СТРУКТУРІ ПРОЦЕСУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Стаття покликана дослідити сутність взаємодії локальних та глобальних процесів у структурі сучасного інформаційного суспільства. Базуючись на працях головних теоретиків глобалістики – Е. Гіденса, Р. Робертсона, З. Баумана та У. Бека – автор розкриває діалектичну єдність одиничного та загального в розвитку пізнього капіталізму. Процес локалізації постає як територизація конфліктів та бідності, що закономірно супроводжує постіндустріальну епоху.

Ключові слова: глобалізація, глобальне, локальне, глокалізація, територизація, мобільність.

Терепищий Сергей Александрович, *кандидат философских наук, доцент, доцент кафедры социальной философии и философии образования Национального педагогического университета им. М.П. Драгоманова*

Роль глобального и локального в структуре процесса глобализации

Статья призвана исследовать сущность взаимодействия локальных и глобальных процессов в структуре современного информационного общества. Основываясь на работах главных теоретиков глобалистики Э.Гиденса, Р.Робертсона, З.Баумана и У.Бека, автор раскрывает диалектическое единство единичного и общего в развитии позднего капитализма. Процесс локализации выступает как территоризация конфликтов и бедности, что закономерно сопровождает постиндустриальную эпоху.

Ключевые слова: глобализация, глобальное, локальное, глокализация, территоризация, мобильность.

© Терепищий С. О., 2014